

**UNIVERSITATEA DUNĂREA DE JOS DIN GALAȚI
ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE SOCIO-UMANE**

**TEZĂ DE DOCTORAT
REZUMAT**

**Globalizarea și integrarea europeană în
banking – analiza procesului de gestiune a
performanței și riscului în bănci**

**Doctorand,
Cucșa (Stratulat) Angelica**

Conducător științific, Prof. univ. dr Daniela Ancuța Șarpe

Referenți științifici Prof. univ. dr Mirela Ionela Aceleanu
Conf. univ. dr Dragoș Huru
Prof. univ. dr Mihaela Neculiță

Seria E1: Economie Nr. 17

Galați, 2019

Seriile tezelor de doctorat susținute public în UDJG începând cu 1 octombrie 2013 sunt:

Domeniul **ȘTIINȚE INGINEREȘTI**

Seria I 1: **Biotehnologii**

Seria I 2: **Calculatoare și tehnologia informației**

Seria I 3: **Inginerie electrică**

Seria I 4: **Inginerie industrială**

Seria I 5: **Ingineria materialelor**

Seria I 6: **Inginerie mecanică**

Seria I 7: **Ingineria produselor alimentare**

Seria I 8: **Ingineria sistemelor**

Seria I 9: **Inginerie și management în agricultură și dezvoltare rurală**

Domeniul **ȘTIINȚE ECONOMICE**

Seria E 1: **Economie**

Seria E 2: **Management**

Domeniul **ȘTIINȚE UMANISTE**

Seria U 1: **Filologie - Engleză**

Seria U 2: **Filologie - Română**

Seria U 3: **Istorie**

Seria U 4: **Filologie - Franceză**

Domeniul **MATEMATICĂ ȘI ȘTIINȚE ALE NATURII**

Seria C: **Chimie**

CUPRINSUL TEZEI

Introducere

Listă tabele

Listă figuri

Capitolul 1. Influența fenomenului de globalizare în banking la nivel mondial

- 1.1. Valențe actuale privind rolul băncilor în economie în contextul globalizării
- 1.2. Structura sistemelor bancare în contextul globalizării
- 1.3. Analiza evoluției globale a politicilor de banking
- 1.4. Impactul crizei financiare asupra sistemului bancar

Capitolul 2. Evoluție și tendințe în sistemul bancar românesc

- 2.1. Istoria sistemului bancar românesc
- 2.2. Alinierea sistemului bancar din România la directivele europene
- 2.3. Analiza cotelor de piață ale principalilor jucători pe piața bancară din România
- 2.4. Tendințele actuale ale dezvoltării sistemului bancar românesc în contextul globalizării

Capitolul 3. Performanța globală în sistemul bancar

- 3.1. Performanța globală la nivel conceptual
 - 3.1.1. Factorii de influență în performanța bancară
 - 3.1.2. Importanța raportului risc-profit
 - 3.1.3. Acordul Basel II
 - 3.1.4. Acordul Basel III
 - 3.1.5. Acordul Basel IV
- 3.2. Analiza indicatorilor de performanță bancară
 - 3.2.1. Analiza profitabilității unităților bancare
 - 3.2.2. Indicatori destinați măsurării eficienței bancare
 - 3.2.3. Indicatori utilizați în măsurarea calității structurilor
 - 3.2.4. Indicatori pentru aprecierea solvabilității și lichidității
 - 3.2.5. Indicatori pentru aprecierea profitabilității și rentabilității
 - 3.2.6. Indicatori pentru analiza veniturilor și costurilor bancare
- 3.3. Analiza performanței bancare pentru trei grupuri bancare
 - 3.3.1. Erste Bank
 - 3.3.2. Raiffeisen Zentralbank Österreich Ag (Rzb)
 - 3.3.3. Grupul Societe Generale

Capitolul 4. Studiu comparativ privind riscul operațional în sistemul bancar din România

- 4.1. Modalități de cuantificare și verificare a riscului operațional sistemic bancar
- 4.2. Situația în sistemul bancar românesc bazată pe indicatorii prudențiali ai ABE (Autoritatea Bancară Europeană)
- 4.3. Studiu de caz pe riscurile specifice pe o unitate bancară
 - 4.3.1. Analiza riscurilor abordarea pe bază de scenarii
 - 4.3.2. Modele de determinare a riscurilor
 - 4.3.3. Modelele de tipul bottom-up
- 4.4. Modelarea riscului operațional pentru trei unități bancare semnificative la nivel european și românesc
- 4.5. Determinarea capitalului necesar pentru acoperirea riscului operațional

Concluzii

Bibliografie

Conducător științific:

Prof. univ. dr. Daniela doctor în economie, profesor universitar, în cadrul
Ancuța Șarpe Universității „Dunărea de Jos” Galați

Autor**Cucșa (Stratulat) Angelica****I. Cuvinte cheie**

Globalizare, sistem bancar, banking, performanță, risc operațional, model econometric, sistem electronic de plăți, convergență monetară, creștere economică sustenabilă, politici unitare de banking

II. Repere conceptuale ale cercetării

Actualitatea temei de cercetare. Caracterul complex și delicat al problematicii performanței bancare, în contextul existenței unei concurențe severe și a apariției multiplelor riscuri, impune băncilor evaluarea permanentă a comportamentului lor și analiza organizării activității interne. În condițiile schimbărilor rapide care au loc în economiile naționale în ultima perioadă, punctele de plecare către o nouă ordine bancară trebuie să se bazeze pe modele noi de gestiune în acest domeniu.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare. În Modificările financiare instituționale cum sunt: liberalizarea circuitului capitalului, creșterea concurenței în mediul instituțional financiar, mărirea volumului tranzacțiilor, în special a celor speculative, au influențat apariția unei instabilități financiare cu consecințe pe două paliere, respectiv riscul de credit și preocupările privind valențele managementului riscului prin apariția, extinderea tehnicilor de evaluare și protecția performanței băncilor.

Performanțele bancare reprezintă un instrument de analiză de mare importanță pentru managerii băncii, acționari și, nu în ultimul rând, pentru toți participanții pe piețele financiare, care, prin natura activității, au relații de afaceri cu băncile.

În practică, analiza performanțelor bancare se conturează utilizând o serie de indicatori, a căror mărime este dată de rezultatul comparării posturilor bilanțiere.

Influența factorilor de risc reprezintă o analiză absolut necesară în mediu bancar, de rezultatele ei depinzând componentele sistemice bancare (operaționale), categoriile structurale organizatorice. Procesul de limitare a influenței factorilor este unul dinamic, adaptiv, corelat cu evoluțiile macro-sistemice.

Sectorul bancar a fost marcat în evoluția sa de ciclurile de dezvoltare care s-au suprapus lanțurilor Markov ce semnalau prezența crizelor economice. Din punct de vedere al evoluției, prin funcția sa extrinsecă de finanțare a economiei, sectorul bancar a jucat rol de receptor de șoc și de furnizor de stabilitate, acoperind sistematic cererea de finanțare a agenților economici.

Odată cu fenomenul de globalizare a piețelor, sectorul bancar a căpătat valențe globale prin crearea instituțiilor financiare multinaționale, care în prezent își asumă rolul de parteneri strategici ai guvernelor lumii și ai marilor actori de pe piețele globale.

Analiza fenomenului de banking a suscitat interesul multor experți în domeniul acesta, abordând teme variate de la tangențele sociale ale profesiei, la funcțiunea de

regulator al presiunii financiare, pe care instituțiile bancare și-au asumat-o la nivel mondial.

Unii autori au abordat în cercetarea lor teme precum procesul de dezvoltare sustenabilă a industriei de banking, elaborând modele de integrare financiară ale instituțiilor pe piețele emergente sau pe piețele dezvoltate ale lumii. Un nou concept introdus odată cu declanșarea crizei mondiale 2007-2008 a vizat conceptul CSR – Corporate Social Responsibility, care își propune dezvoltarea unor relații sociale într-un mediu stabil financiar, economic și social.

Un alt concept abordat de experții în domeniu a fost capacitatea instituțiilor financiare de a contribui la creșterea economică și asumarea responsabilităților în domeniu de către principalii actori din piața bancară. În prezent, băncile contribuie la îmbunătățirea practicilor sustenabile de dezvoltare economică, prin integrarea unui concept denumit generic ESG – Environment Social and Governance. Pentru monitorizarea performanței financiare și a rolului generator de creștere economică sustenabilă, au fost create instituții de monitorizare a segmentului bancar FMI, Banca Mondială și Banca Centrală Europeană, care acționează atât ca evaluatori și organisme de monitorizare a băncilor naționale, cât și a băncilor comerciale.

Un alt concept după care se derulează activitatea bancară îl reprezintă GRI – Global Reporting Initiative, care prevede aplicarea principiilor ISO 14001 ca standarde de raportare privind calitatea financiară.

Fenomenul de criză economică, deflație și convergență monetară au suscit interesul cercetătorilor care și-au axat studiile pe modelarea riscurilor și incertitudinilor din sistemul bancar, prin stabilirea unor modele de prevenție a riscului, creșterea performanței și dublei protecții a sistemului și a economiilor în care sistemul financiar activează.

Literatura de specialitate evidențiază mai multe modele de prevenție la risc, dar cel mai important în opinia autoarei este modelul virtual de dezvoltare și întărire a sistemului electronic bazat pe moneda unică. Acest model se confruntă și cu critici datorită instabilității ratelor de convergență, transparentizarea procesului de armonizare suferind în perioada 2016-2017 un recul de imagine datorită volatilității cursului de schimb a monedei virtuale.

Unii experți estimează că încorporarea elementului de management corporativ și CSR, precum și instruirea clienților – utilizatori de internet banking pot atenua curba asimptotică de dezvoltare a sistemului electronic. La acest demers, contribuie și practicile de banking sustenabile și adoptarea unor seturi de politici unitare la nivel mondial.

Scopul cercetării rezidă din cel mai important obiectiv fixat sistemului bancar și anume de maximizare a profitabilității bancare prin identificarea necesarului de creditare și definirea strategiei, în condiții de performanță bancară și risc minim. Din aceste considerente, în lucrare sunt analizate posibilitățile de limitare a fenomenelor de risc operațional, prin intermediul unui model econometric, impunându-se în contextul global o abordare inovativă a fenomenului de banking, astfel încât societățile bancare să reușească atingerea obiectivelor primordiale prin realizarea de profituri din activitatea de bază și să-și păstreze rolul actual de forță motrice a economiei globale.

*În vederea realizării acestui scop au fost stabilite următoarele **obiective științifice**:*

1. Analiza principalelor tendințe de dezvoltare ale serviciilor bancare în contextul globalizării.
2. Influența crizei asupra sistemului global de banking.
3. Influența globalizării asupra sectorului bancar din diferite zone ale globului.

4. Evoluția sistemului de banking în sistemul bancar românesc.
5. Impactul modificărilor Basel asupra riscurilor din sistemul bancar românesc.
6. Aspecte privind performanța globală în sistemul bancar.
7. Modele utilizate în măsurarea performanțelor globale.
8. Riscul operațional în sistemul de banking.
9. Dezvoltarea unui model econometric propriu, privind cuantificarea și previzionarea riscului operațional în bănci.

Metodologia cercetării și suportul teoretico-științific al tezei. Metodologia cercetării este una bidirecționată, bazată pe studiul literaturii de specialitate, respectiv una empirică, bazată pe studiul aprofundat al indicatorilor de politică financiară raportați de bănci, armonizați prin intermediul metodelor statistico-matematice în instrumente/modele de cuantificare, previzionare și relaționare a riscurilor și a factorilor generatori de risc.

La realizarea studiului s-a ținut cont de prevederile directivelor europene, prevederile acordurilor BASEL, normele de Băncii Naționale a României, lucrările de specialitate din literatura internațională și națională. În lucrarea elaborată a fost prezentat un model de diagnostic de management pentru sectorul bancar românesc și de a afla care sunt variabilele care determină competitivitatea băncilor în acest sector. Pentru acest model au fost utilizate informații provenind de la trei bănci, de top pe piața bancară românească. Astfel, din rapoartele anuale, statistici naționale și internaționale precum și din alte surse disponibile au fost preluate informații concludente de la cele trei bănci, BRD – Banca Română de Dezvoltare, membră a grupului francez Societe Generale, BCR – Banca Comercială Română, parte a grupului Erste respectiv Banca Raiffeisen, subsidiară a grupului austriac Raiffeisen. Gruparea variabilelor-cheie s-a realizat în șase dimensiuni (Strategia competitivă; Legături strategice; Clienți; Puterea de negociere; Limitări; Variabile financiare) și a fost aplicat un instrument de colectare a datelor și o analiză factorială prin care au fost identificate cele mai importante variabile pentru definirea modelului. Practic, studiul a reprezentat o cercetare non-experimentală, în care s-a folosit un design tranzacțional, deoarece măsurarea variabilelor este realizată într-un timp descriptiv. Astfel, datele culese au fost interpretate și studiate pe o perioadă de trei ani, ajutând la calcularea variabilelor de bază ale modelului.

Obiectul cercetării îl constituie sistemul de banking din România și evaluarea riscului operațional în activitatea de banking.

Noutatea și originalitatea științifică a cercetării constă în realizarea unui studiu comparativ privind riscul operațional în sistemul bancar din România cu evidențierea principalelor modalități de cuantificare și verificare a riscului operațional sistemic bancar, după efectuarea unei analize de risc (abordarea pe bază de scenarii), modelarea riscului operațional și determinarea capitalului necesar pentru acoperirea acestui tip de risc.

Problema științifică soluționată demonstrează că cuantificarea corectă a dimensiunii fenomenului de risc bancar contribuie la creșterea atractivității utilizării sistemului de către operatorii economici, subliniind succesul managerial al unităților bancare în condiții de limitare riscului operațional și abordării prudențiale în derularea activității curente.

Importanța teoretică și valoarea aplicativă a cercetării. Rezidă în analiza pragmatică a structurii actuale a sistemului de banking, structurarea conceptelor pe baza

noilor reglementări ale acordurilor internaționale BASEL în concordanță cu realitatea de piață, crearea unor modele aplicative/practice de evaluare a riscului operațional și transpunerea rezultatelor în domeniul curent de activitate caracterizat de fluxuri financiare între toți actorii din piață.

Implementarea rezultatelor științifice. Măsurile propuse au fost testate prin aplicarea tehnicii observationale pe bază de chestionar "Chestionar analiză de risc operațional front-office", adresat unui număr de 50 operatori din sistemul bancar, chestionar care a reflectat tendințele actuale ale permisivității la risc, în funcție de percepțiile personale ale intervievaților și de experiența profesională acumulată de respondenți..

Publicații la tema tezei. Principalele rezultate ale cercetării au fost diseminate la conferințe naționale și internaționale, după cum urmează:

1. Riana Iren, Radu and Angelica STRATULAT. "New Aspects Regarding the Role of Banks in Economy in the Context of Globalization." *Economics and Applied Informatics*1 (2017): 161-166.
2. Stratulat, Angelica. "Issues Regarding Operational Risk Modeling in Banking Units." *Economics and Applied Informatics* 3 (2016): 132-139.
3. Stratulat, A. and Viorica, Ioan 2013. Analysis of Performance Measures in the Banking System. *Economics and Applied Informatics*, (2), pp.39-44.
4. Ioan, V. and Stratulat, A., 2012. Lending and Credit Monitoring Principles. *Risk in Contemporary Economy*, pp.423-428.
5. Angelica, S., 2016. New Developing Methodologies for Strategic and Operational Limits in the European and Romanian Banking System. *Risk in Contemporary Economy*, pp.412-416.
6. Stratulat, A. and Susanu, M., 2016. The Governance of the Operational Risk Indicators. *Risk in Contemporary Economy*, pp.341-351.
7. Cucșa, A., 2016. Risk Modeling Approaches in Terms of Volatility Banking Transactions. *Ovidius University Annals&58; Economic Sciences Series*, 16(2), pp.455-460.

De asemenea, rezultatele cercetării (7 articole) au fost publicate în reviste științifice românești, care apar în baze de date internaționale indexate pe domeniu (Econlit, RePec, Index Copernicus, DOAJ, Cabell's, Econis, Ebsco).

Volumul și structura tezei. Teza cuprinde introducere, patru capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia (128 surse), 140 note de subsol, 1 anexă, 204 pagini text de bază, 73 tabele și 84 figuri.

III. Conținutul tezei

Teza de doctorat cu tema "**Globalizarea și integrarea europeană în banking - analiza procesului de gestiune a performanței și riscului în bănci**" are un caracter interdisciplinar, este structurată în patru capitole și tratează concepte economice de mare importanță cum sunt: globalizarea în banking, dimensiunea zonală a fenomenului de globalizare în sectorul bancar, factorii generatori de performanță globală în sistemul bancar, riscuri bancare și, în special, riscul operațional în sistemul bancar, modele de control al riscurilor operaționale la nivelul grupurilor bancare.

Capitolul 1, Influența fenomenului de globalizare în banking la nivel mondial, reprezintă o dezvoltare a unei analize bidimensionale și a interdependenței fenomenelor de globalizare și de banking, precum și manifestările acestora în sectorul macroeconomic global. Un rol important îl are contextul zonal al fenomenului de banking, influențat de varietatea globală a politicilor fiscale și monetare, cu impact asupra reorganizărilor sistemului și modificărilor de clasamente în ierarhia mondială bancară.

Analiza evoluțiilor globale a politicilor de banking este realizată prin prisma influențelor crizelor economice și a dinamicității politicilor monetare. În acest scop, în lucrare se efectuează o analiză pragmatică a structurii actuale a sistemului de banking, reliefând aspecte zonale diferențiate, inclusiv prin factori de noutate ce au afectat sistemul prin transformări succesive și alinieri la norme tot mai rigide de funcționare în sistem global.

PRINCIPALII INDICATORI GLOBALI AI FENOMENULUI DE BANKING

Regiune pe glob	Capital nivel 1 \$ Miliarde	Miliarde de \$ profit înainte de impozitare	Rang de profit înainte de impozitare	Actiunile totale \$ Miliarde	% Raportul activelor la capitaluri	Randamentul capitalurilor %	Rentabilitatea activelor %	BIS Total %
Zona Asia-Pacific	1500709,98	312450,87	282	24209513,7	101,04	352,94	21,17	236,04
Zona Central și Est europeană	35689,15	6651,5	33	447950,51	7,97	18,64	1,48	12,1
Europa	1233501,98	101503,97	1869	27066627,3	90,26	153,23	7,51	325,65
America de Nord	996972,23	143986,88	241	13000663,1	83,32	191,78	13,47	175,43
America de Sud	69943,61	16721,58	55	905813,23	15,54	47,37	3,77	33,01
Total	3836816,95	581314,8	2480	65630567,8	298,13	763,96	47,4	782,23

Sursa: Prelucrat de autor după <https://www.thebankerdatabase.com/> (accesat la data de 15 martie 2017)

INDICATORII DERIVAȚI PRINCIPALI ȘI DISTRIBUȚIA LOR GLOBALĂ

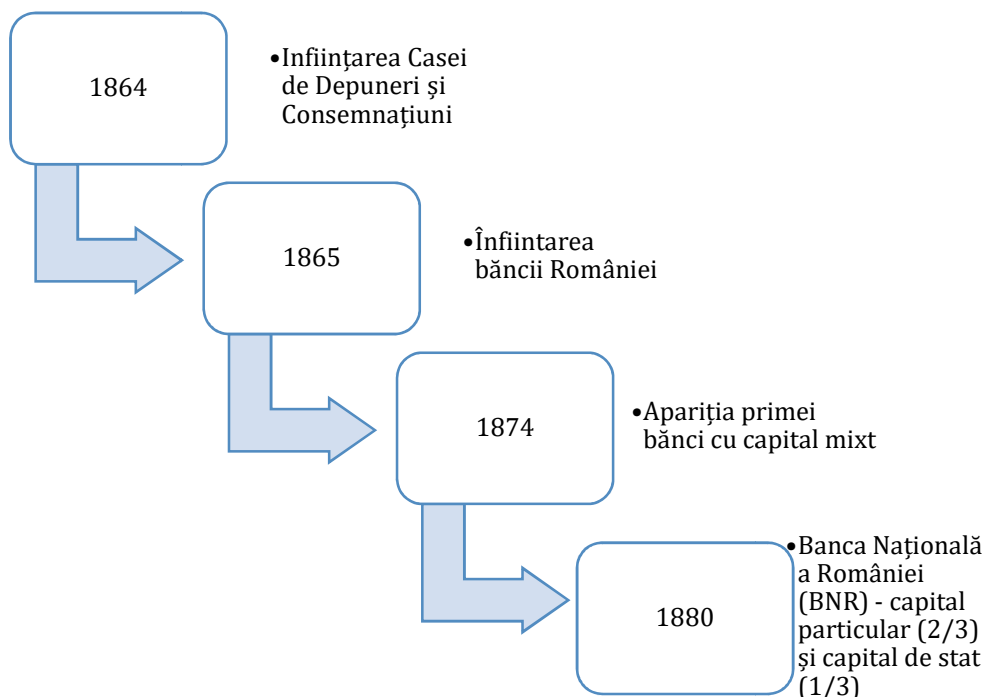
Regiune pe glob	NPL %	Raportul Împrumuturi VS active	Rata RWA la TA	Raportul cost/venituri %	Rang al raportului cost/venituri	Numerar și sold al băncilor Centrale Miliarde de \$	Total Credite Brute \$ Miliarde
Zona Asia-Pacific	18,46	885,25	932,17	664,59	11640	2491495,32	12608669
Zona Central și Est europeană	3,2	74,54	92,72	37,19	742	47539,91	333904,51
Europa	79,4	925,03	669,1	1209,94	4784	1305505,76	12296063,7
America de Nord	23,8	460,26	625,89	704,41	2624	176040,14	5102162,58
America de Sud	7,36	95,55	129,6	97,96	983	59184,64	437064,5
Total	132,22	2440,63	2449,48	2714,09	20773	4079765,77	30777864,2

Sursa: Prelucrat de autor după <https://www.thebankerdatabase.com/> (accesat la data de 15 martie 2017)

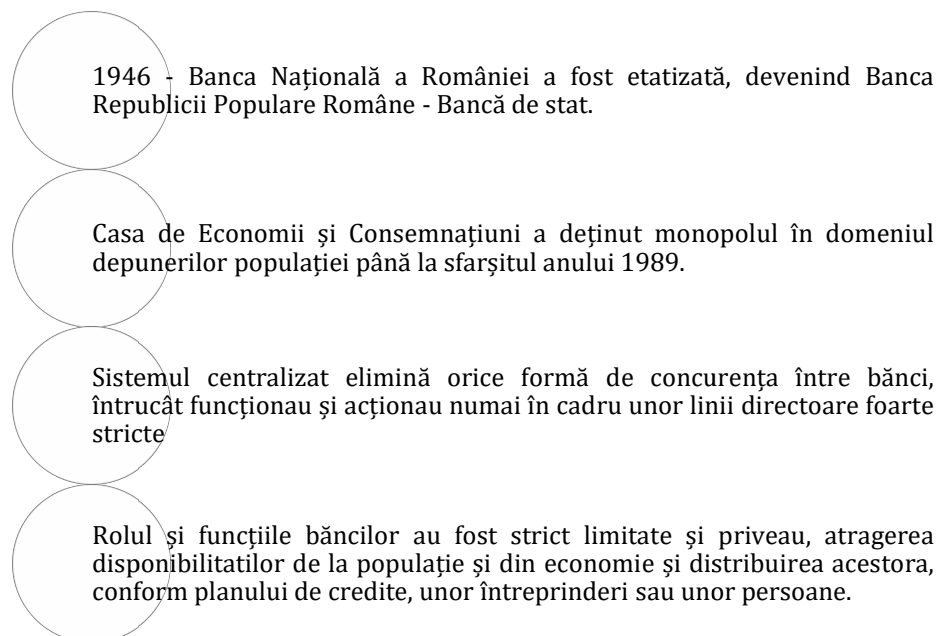
Contribuția proprie a autoarei în acest capitol constă în sistematizarea informației economice din literatura și sursele de specialitate, cu scopul de a evidenția stadiul cunoașterii în evoluția globală a sistemului de banking.

În capitolul al doilea, denumit Evoluție și tendințe în sistemul bancar românesc, se realizează o scurtă trecere în revistă a modificărilor acestuia în diferite perioade istorice, cu accente actuale privind eforturile de aliniere la directivele europene emise în domeniu.

Începuturi

Regimul comunist

În prezent

- Fuziunea diverselor bănci și absorbția acestora de coloși prezenți pe piața românească. Ex. Volksbank
- Caracteristicile sectorului bancar 42 instituții de credit: din care zece reprezentanțe ale băncilor din străinătate, inclusiv o rețeaua de instituții

de credit specializate;

- Active bancare totale: 76,8 mld. EUR, (reprezentând aproximativ 65% din PIB)
- Un procent de 54% din activele bancare sunt deținute de 5 dintre băncile de top din sistem (față de 55% în sept. 2008)
- Indicatorul de solvabilitate = 13,7%
- Acționariat străin majoritar
- Cota de piață (după active și naționalitate capitalului):
 - 86,8% – instituții de credit străine;
 - 7,1% – instituții de credit românesc;
 - 6,1% – instituții de credit naționale.

Tot în acest capitol se realizează o analiză structurată a cotelor de piață a principalilor jucători de pe piața bancară din România pe baza studiului raportărilor efectuate de diverse instituții de credit la sfârșitul exercițiilor financiare. De asemenea, se prezintă și o analiză a tendințelor actuale ale dezvoltării sistemului de banking românesc în contextul globalizării.

STRUCTURA CAPITALULUI BĂNCILOR DIN ROMÂNIA

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
<i>I. Băncile române, din care:</i>	32	31	32	32	31	30	31	29	30	29	25
<i>a) capital integral sau în majoritate de stat</i>	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
<i>b) capital integral sau în majoritate privat, din care:</i>	30	29	30	30	29	28	29	27	28	27	27
<i>- capital complet sau majoritate intern</i>	3	4	4	4	3	3	4	4	4	4	4
<i>- capital complet sau majoritate străin</i>	27	25	26	26	26	25	25	23	24	23	23
<i>II. Sucursale bănci străine</i>	10	10	9	8	8	9	9	7	7	6	7
<i>Total (I+II)</i>	42	41	43	41	40	39	40	36	37	35	32

Sub influența dublului efect al noului mediu concurențial (asupra activităților prestate și rentabilității obținute), băncile și-au reactualizat strategiile aplicate.

Ca urmare, în ultimele două decenii, sistemele bancare ale țărilor capitaliste dezvoltate au fost supuse unui puternic proces de schimbare:

- în primul rând, a avut loc un puternic proces de internaționalizare a sistemelor bancare din țările dezvoltate. Practicând o politică agresivă de implantare în noi puncte financiare de pe glob, aceste bănci consideră extinderea pe alte piețe ca parte integrantă a politicii lor de dezvoltare.
- a doua tendință o reprezintă puternicul proces de concentrare a activității bancare.

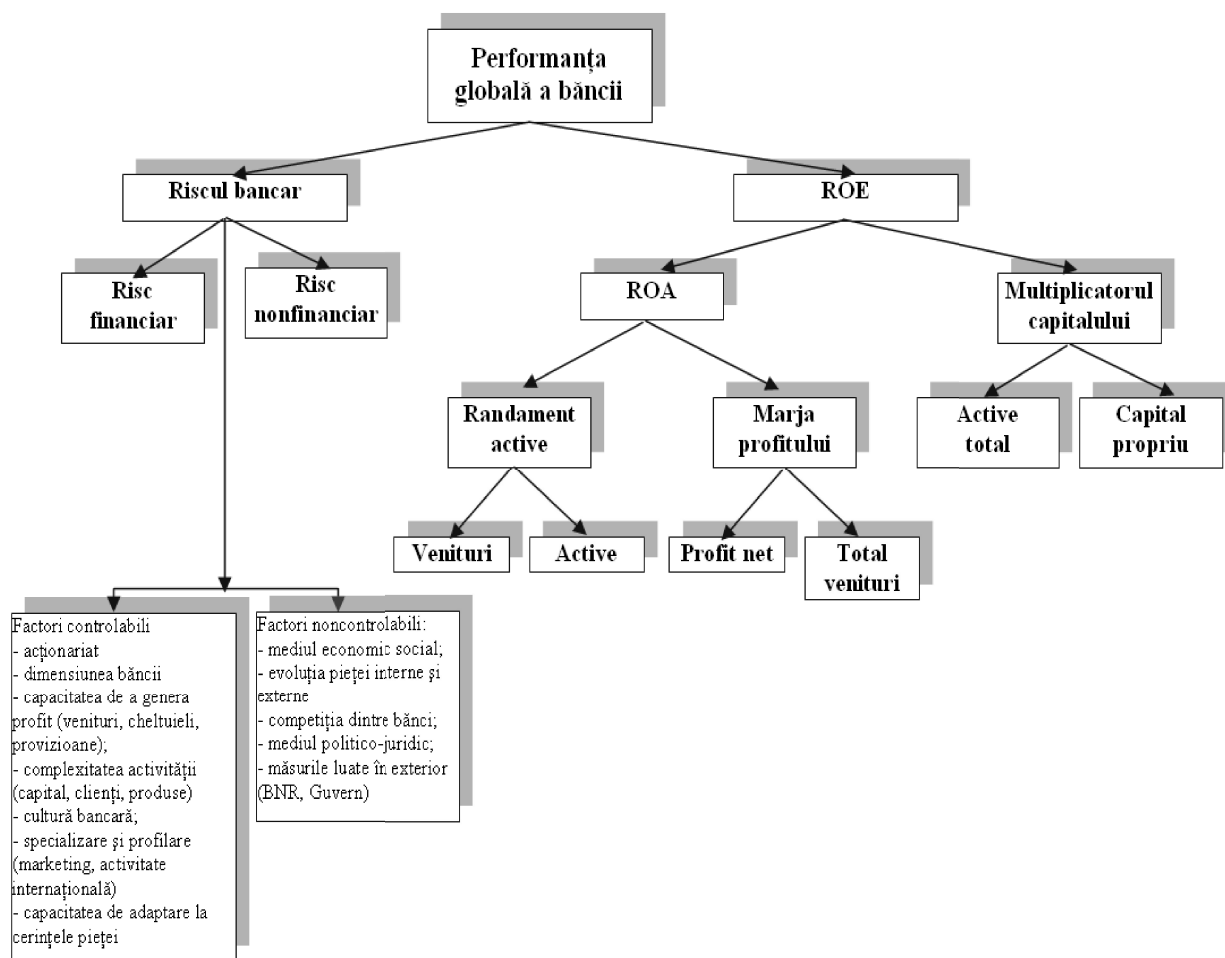
Amploarea operațiunilor derulate, fondurile tot mai mari care sunt solicitate de clienți, riscurile de insolvabilitate ale debitorilor, cât și dorința de a-și mări câștigurile și puterea de penetrare pe alte piețe și, în consecință, ocuparea unui loc dominant în viața valutar-financiară internațională au determinat accentuarea procesului de unificare a băncilor în monopoluri, consorții, syndicate sau alianțe bancare.

Globalizarea a făcut ca în ierarhia marilor bănci cu activitate internațională să se producă schimbări de mare amploare. Astfel:

- marile bănci americane, care au dominat piața mondială mult timp după al doilea război mondial și s-au văzut detronate de băncile japoneze în cursul anilor '80, au revenit în forță și devansează acum net băncile concurente japoneze, precum și băncile din Anglia, Franța și Olanda, care ocupă, de asemenea, locuri importante în ierarhie;
- la nivel global, se constată o revenire în prim-plan a băncilor japoneze, care sunt pe cale de a depăși problemele cu care s-au confruntat în ultima vreme, în special în ceea ce privește creditele neperformante;
- băncile chineze sunt, de asemenea, prezente în top;
- băncile germane au pierdut în ultimul an locuri importante față de pozițiile deținute în anii anteriori.

În **capitolul 3, Performanța globală în sistemul bancar**, s-a realizat identificarea conceptului de performanță globală pornind de la studiul literaturii de specialitate, analiza acestui fenomen efectuându-se pe baza indicatorilor de performanță bancară identificați, iar ca studiu de caz cuprinde prezentarea unei comparații a influenței fenomenului performanței bancare realizat pe trei grupuri bancare importante Erste Bank, Raiffeisen Group și Société Generale.

SCHEMA RELAȚIONALĂ DU PONT

Literatura de specialitate prezintă o modalitate de calcul în trepte a profitabilității unității bancare, stabilindu-se nouă trepte diferite de acoperire a cheltuielilor, astfel:

CALCULUL ÎN TREPTE AL PROFITABILITĂȚII UNITĂȚII BANCARE

Treapta	Elemente comparate
1	Venituri din dobânzi – cheltuieli cu dobânzile
2	Venituri din taxe și comisioane – cheltuieli de funcționare
3	Venituri din prestații de servicii financiare – cheltuieli cu prestațiile de servicii financiare
4	Venituri excepționale – cheltuieli excepționale
5	Alte venituri –alte cheltuieli
6	Venituri aferente excedentului de resurse – cheltuieli aferente deficitului de resurse
7	Venituri din dobândă pentru rezerva minimă obligatorie – cheltuieli pentru neconstituirea rezervei minime obligatorii
8	Venituri din provizioane – cheltuieli cu provizioanele
9	Veniturile repartizate impuse – cheltuieli repartizate impuse

Sursa: Spulbăr, C., (2008), Management bancar, Editura Sitech, Craiova

Acest mod de prezentare, în trepte, a calculului de acoperire a costurilor unității bancare creează condițiile unei analize detaliate în structura a veniturilor și cheltuielilor bancare, a fundamentării strategiei băncii și a evaluării performanțelor bancare.

Prin conținutul și structura sa, bilanțul dă posibilitatea analizei comparative și cunoașterii modificărilor survenite în structura elementelor de activ și pasiv, dar, în același timp reprezintă și instrumentul principal pentru analiza completă și clara a patrimoniului băncii, a situației ei financiare și a rezultatelor obținute.

Pentru a caracteriza în mod complet starea de stabilitate, solvabilitate și profitabilitate a unei bănci sau a unui sistem bancar la un moment dat, se recurge la determinarea a mai multor tipuri de indicatori: indicatori de eficiență, de comensurare a activelor, a solvabilității și lichiditate, indicatori pentru aprecierea profitabilității și rentabilității, indicatori pentru analiza costurilor și veniturilor bancare.

Indicatori destinați măsurării eficienței bancare

Rata profitului brut (Rpb), este comensurată la nivel procentual al profitului brut în total venituri:

$$Rpb = \frac{\text{Profit brut}}{\text{Venituri totale}} \times 100$$

Rentabilitatea (R) este comensurată la nivel procentual al profitului brut în total cheltuieli:

$$R = \frac{\text{Profit brut}}{\text{Cheltuieli totale}}$$

Productivitatea muncii lucrătorului din bancă (Wlb) exprimă eficiența lucrătorului bancar (um/salariat), fiind raportul dintre valoarea profitului brut și numărul mediu de salariați:

$$Wb = \frac{\text{Profit brut}}{\text{Numar mediu de salariați}}$$

Ponderea cheltuielilor salariale în totalul cheltuielilor operaționale de funcționare (Ps) reprezintă raportul dintre suma salariilor plus contribuțiile băncii și cheltuielile operaționale de funcționare:

$$Ps = \frac{\text{Salarii și cheltuieli aferente}}{\text{Cheltuieli cu functionarea}} \times 100$$

Gradul de satisfacere a cheltuielilor salariale (Gas) din comisioane:

$$Gas = \frac{\text{Comisioane incasate}}{\text{Salarii+Cheltuiel aferente}} \times 100$$

Gradul de acoperire a cheltuielilor operaționale de funcționare (Gacf) din comisioane:

$$Gacf = \frac{\text{Comisioane incasate}}{\text{Cheltuieli cu functionarea}} \times 100$$

Indicatori utilizați în măsurarea calității structurilor

Ponderea în total active a celor neperformante (PAn), indicator de mare expresivitate care pune în evidența activele neperformante. Un quantum mare al acestora conduce la cronicizarea pierderilor cu rezultate ce influențează capitalul băncii.

$$PAn = \frac{\text{Active neperformante}}{\text{Total active}} \times 100$$

Ponderea în total active a creditelor restante (PCr.r) – conform practicii bancare românești, buna administrare a portofoliului de credite presupune o pondere mai mică de 3% a creditelor restante în total credite.

$$PCr.r = \frac{\text{Credite restante}}{\text{Total active}} \times 100$$

Ponderea în total credite a provizioanelor constituite la credite neperformante și/sau dobânzile restante (PPCr.r). Acest raport tinde să crească pe măsură ce calitatea portofoliului de credite scade. O valoare mare a acestui indicator demonstrează nu numai nivelul ridicat al creditelor neperformante în totalul portofoliului de credite, dar și preocuparea băncii de a se proteja prin constituirea de provizioane substanțiale, în condițiile în care legea și posibilitățile financiare îi permit acest lucru.

$$PPCr.r = \frac{\text{Provizioane pentru credite neperformante si dobanzi restante}}{\text{Total credite}} \times$$

100

Indicatori pentru aprecierea solvabilității și lichidității

Solvabilitatea este un indicator care măsoară capacitatea /sustenabilitatea afacerii prin intermediul capitalurilor proprii.

Indicatorii solvabilității bancare (S) se calculează cu ajutorul următoarelor relații:

$$S = \frac{\text{Capital propriu}}{\text{Total active}} \times 100$$

$$S = \frac{\text{Capital propriu}}{\text{Credite}} \times 100$$

$$S = \frac{\text{Capital propriu}}{\text{Surse atrase}} \times 100$$

Lichiditatea bancară reprezintă capacitatea băncii de a onora la cerere (insight) plăți din conturile titularilor. În acest context, banca trebuie să aibă la dispoziție necesarul de rezerve sau să aibă capacitatea de a transforma în lichidități acele plasamente pe termen scurt cu deosebit impact asupra lichidității calculate de bancă.

- Lichiditatea activelor lichide (LAI):

$$LAI = \frac{\text{Numerar} + \text{Titluri guvernamentale} + \text{Operațiuni interbancare}}{\text{Total active}} \times 100$$

Indicatorul active cu grad ridicat de lichiditate ale băncii, iar o valoare ridicată a indicatorului reliefează capacitatea eficientă de reacție a unității bancare.

- Lichiditatea creditelor (Lcr) indica dimensiunea rambursabilității acestora, creditele fiind apreciate cu un redus grad al lichidității. Un nivel ridicat al acestui indicator arată o lichiditate activă scăzută.

$$Lcr = \frac{\text{Total credite}}{\text{Total active}} \times 100$$

- Lichiditatea activelor sigure (LAS):

$$LAS = \frac{\text{Numerar} + \text{Titluri guvernamentale} + \text{Depozite}}{\text{Total active}} \times 100$$

Valoarea ridicată a indicatorului demonstrează un risc de lichiditate scăzut.

- Lichiditatea interbancară (Li), poate fi exprimată prin intermediul indicatorului "capitalurilor fierbinți" conform relației:

$$Li = \frac{\text{Active pe piața monetară}}{\text{Pasive pe piața monetară}} \times 100$$

Indicatori pentru aprecierea profitabilității și rentabilității

Indicatorul randamentului capitalului sau al fondurilor proprii (ROE- Return of Equity) care măsoară randamentul procentual al fiecărei unități monetare de fonduri proprii:

$$ROE = \frac{\text{Venit net}}{\text{Fonduri proprii totale}} \times 100$$

Indicatorul randamentului activelor (ROA – Return of Assets) măsoară venitul net generat de fiecare unitate monetară de active:

$$ROA = \frac{\text{Venit net}}{\text{Active totale}} \times 100$$

Multiplicatorul fondurilor (EM) care compara activele cu fondurile proprii, astfel că o valoare mare a acestui indicator arată un grad mai mare de îndatorare financiară. Acest indicator măsoară concomitent atât profitul, cât și riscul.

$$EM = \frac{\text{Active totale}}{\text{Fonduri proprii totale}}$$

Între cei trei indicatori există o corelație directă, astfel:

$$ROE = ROA \times EM$$

Indicatori pentru analiza veniturilor și costurilor bancare

Performanța bancară din punct de vedere al analizei structurale este în relație directă cu contul de rezultate. Principalii indicatori utilizați în acest sens sunt:

Ponderea în total active a veniturilor din dobânzi (Pvd):

$$Pvd = \frac{\text{Venituri din dobânzi}}{\text{Total active}} \times 100$$

Ponderea în total active a veniturilor altele decât din dobânzi (Pvas):

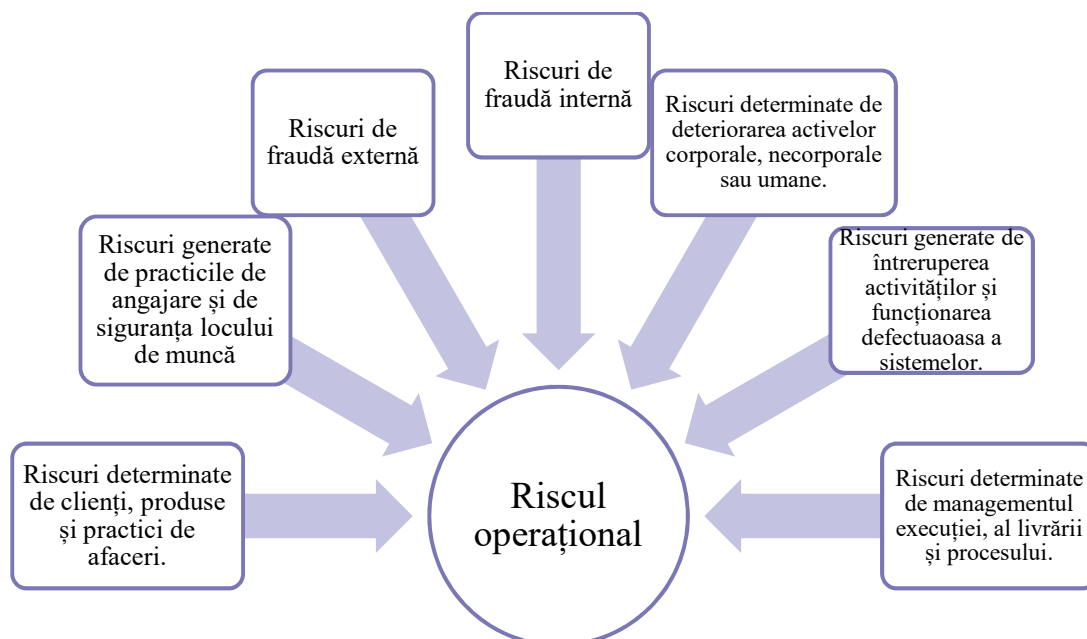
$$Pvas = \frac{\text{Venituri din alte surse decât dobânzile}}{\text{Total active}} \times 100$$

Rata cheltuielilor cu dobânzile (Rcd) față de total active:

$$Rcd = \frac{\text{Cheltuieli cu dobanzi}}{\text{Total active}} \times 100$$

Capitolul al 4-lea, denumit Studiu comparativ privind riscul operațional în sistemul bancar din România, cuprinde o analiză a modului în care este precept riscul operațional de angajații băncilor din România.

PRINCIPALELE CATEGORII DE RISC OPERAȚIONAL

Sursa: Contribuția autoarei

Acest studiu are în vedere analiza modalităților de măsurare și control a riscului operațional în bănci, iar la nivel conceptual, realizarea unui model econometric privind cuantificarea riscului operațional bancar și aplicarea rezultatelor modelului pentru determinarea acestui tip de risc la nivelul a trei unități bancare semnificative pentru Europa și România. Un alt aspect abordat în acest capitol, ca și contribuție proprie, constă în determinarea capitalului necesar acoperirii riscului operațional, ca măsură de control al acestui tip de risc.

Model 1: LAD, utilizând observațiile 1-4

Dependent variable: DIndicator_2

	<i>Coeficient</i>	<i>Std. Error</i>	<i>t-ratio</i>
ERSTE GROUP BANK AG	-5,38697e-05	1,54337e-05	-3,4904
ROMCAB SA TG MURES	5,38626e-05	1,55172e-05	3,4712
SIF TRANSILVANIA SA	-4,73442e-06	2,35112e-06	-2,0137
BANCA TRANSILVANIA SA	1,47237e-06	5,3529e-07	2,7506

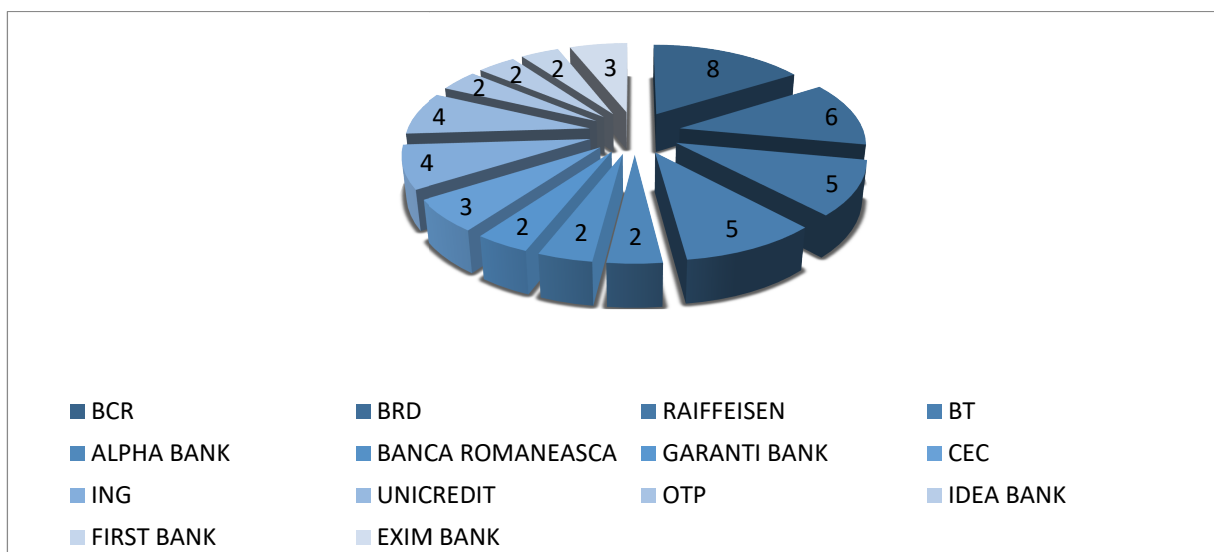
Capitolul se încheie cu un studiu pe bază de chestionar privind comportamentul la risc al operatorilor din front-office ce fac parte din rețeaua de unități bancare din România.

Chestionarul a fost structurat pe două paliere: un palier de structură compus din vârstă, experiență profesională bancară și numărul de unități bancare în care au activat; palierul doi definește indicatori critici de risc și indicatori de performanță (fluctuația de personal, depășire buget) a respondenților în activitatea desfășurată.

În sistemul bancar din România lucrează 53.737 de angajați care își desfășoară activitatea în 4300 de sucursale bancare.

Eșantionul de intervievați a fost selectat din 14 bănci care activează în sistemul bancar românesc, reprezentative din punct de vedere al cifrei de afaceri, al cotei de piață și al volumului de active, fiind împărțit pe categorii de vârstă și de experiență profesională bancară.

UNITĂȚI BANCARE DIN CARE AU FOST SELECTAȚI RESPONDENȚII

Din datele obținute în urma analizei răspunsurilor la chestionarul aplicat, se observă că adaptabilitatea băncilor la riscul generat de factorii necontrolabili de întrerupere a activității (căderi de curent, pierderi de conectivitate la rețelele de comunicații, cutremure, jafuri etc.) este ridicată, banca dezvoltând planuri de back-up și redresare rapidă și cu costuri scăzute.

Riscul operațional generat de accesările interne neautorizate (accesarea frauduloasă a stațiilor de lucru ale colegilor, validări formale fără respectarea principiului celor „4 ochi”, folosirea parolilor altor colegi pentru efectuarea de operațiuni etc.) este rar întâlnit, operatorii adoptând și asumându-și conduita etică impusă de bancă. Banca își ia propriile măsuri de siguranță în cazul acestui tip de risc operațional, implementând sisteme video în incinta agențiilor bancare, astfel încât doar 18% dintre respondenți s-au mai confruntat cu aceste situații.

În urma aplicării chestionarului, 66% din respondenți nu s-au confruntat cu identificarea de cereri de credit nefinalizate cu comisioane atașate, aspect pozitiv în activitatea operațională front-office. Procentul mic de 4% angajați care au depistat acest tip de risc operațional conturează o imagine pozitivă asupra permisivității operatorilor bancari la risc, aceștia fiind avizați asupra importanței respectării cadrului procedural intern.

Răspunsurile angajaților intervievați referitor la probabilitatea de a se confrunța cu atacuri de tip phishing (interceptare emailuri, link-uri web false, intrare neautorizată din exterior pe conturile clienților etc.) conturează un grad adecvat de securitate implementat de către entitățile bancare, doar 4% dintre respondenți confruntându-se în mod direct cu acest tip de risc operațional.

Unul din marile riscuri operaționale cu care se confruntă băncile din România îl reprezintă fluctuația de personal. Dacă înainte de anul 2008, anul crizei financiare, să lucrezi într-o bancă era atractiv din punct de vedere al carierei și al motivației financiare, după 10 ani situația s-a schimbat radical, ajungându-se la o procente de aproximativ 20% ieșiri din sistem. Fluctuația de personal a luat această turnură datorită condițiilor de muncă oferite de bănci, în care un aspect foarte important îl reprezintă salariul mai puțin motivant față de alte domenii.

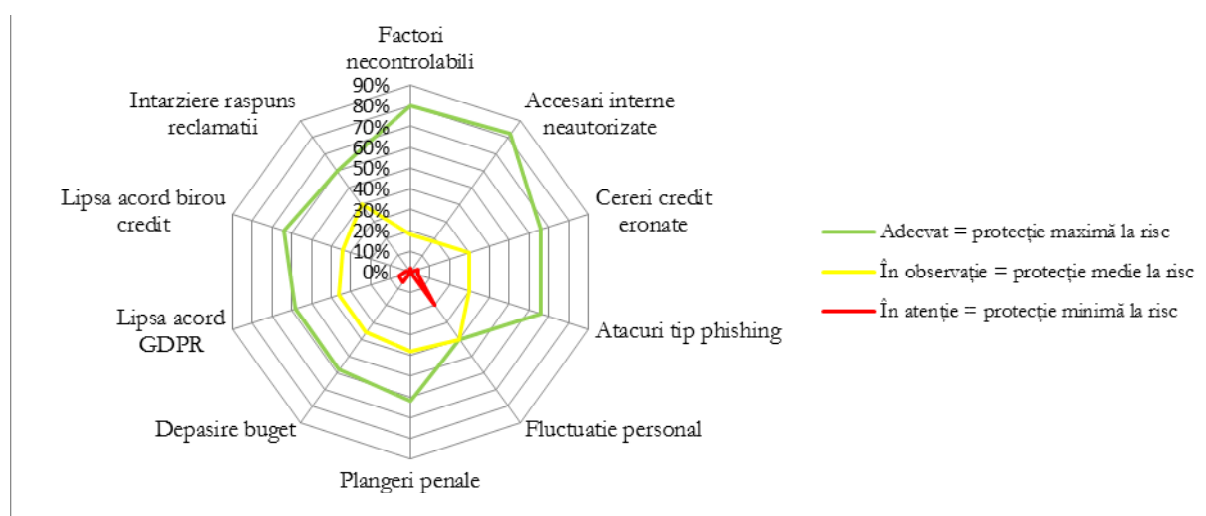
Pierderea angajaților într-o bancă antrenează blocaje în fluxul operațional, supradimensionează sarcinile angajaților rămași, atrage nemulțumirea clienților și a operatorilor. Angajarea de personal nou reprezintă un demers elaborat, în care este implicat departamentul de resurse umane, cu risipă timp, cheltuieli pentru training, sarcini suplimentare pentru mentorii din bancă, toate generând întâzieri în finalizarea operațiunilor, depășiri de bugete și de termene.

Analizând răspunsurile intervievaților, se observă un procent îngrijorător de plecări voluntare a angajaților băncii către alte instituții sau domenii, fapt ce impune luarea de măsuri de retenție și motivare a angajaților de către managementul băncilor, astfel încât munca în mediul bancar să redevină atractivă.

O altă fațetă extrem de sensibilă a activității bancare, cu impact negativ asupra imaginii băncii, o reprezintă categoria de riscuri generată de plângerile penale ale clienților. Litigiile la care facem referire pun banca în postura de plăti despăgubiri și compensații clienților pentru actele sau omisiunile în relația cu reclamantul, acestea putând să ajungă în instanțele de judecată sau putând fi finalizate prin înțelegeri pasive cu clientul. Dacă nu sunt ținute sub control, aceste categorii de risc operațional pot genera mari prejudicii reputaționale băncii, prin scăderea gradului de încredere a clienților în serviciile băncii.

Privitor la sectorul bancar românesc, putem observa din răspunsurile operatorilor că în țara noastră băncile sunt percepute cu grad de încredere ridicat, angajații nefiind implicați direct în litigii care aduc prejudiciu instituției. Înseși băncile tratează cu foarte mare atenție acest tip de risc operațional, adaptând cadrul legal la toate posibilele scenarii cu care banca se poate confrunta.

NIVELURILE DE PROTECȚIE LA RISCURILE OPERAȚIONALE

Sursa: prelucrare rezultate administrare chestionare - contribuția autoarei

În activitatea bancară se înregistrează constant nemulțumiri legate de produsele și serviciile băncii, pe de o parte, și de comportamentul operatorilor, pe de altă parte. Managementul băncilor este foarte receptiv la aceste sesizări din partea clienților,

tratându-le cu foarte mare atenție. Perioada de soluționare a reclamațiilor nu trebuie să depășească 30 de zile. Din analiza răspunsurilor la chestionar, 60% din intervievați au înregistrat întârzieri în soluționarea reclamațiilor la mai puțin de 5% din cazuri. În zona de observație se încadrează 40% dintre respondenți, care au înregistrat întârzieri în mai puțin de 10% reclamații.

Acest tip de risc operațional este tratat de bănci cu foarte mare atenție, fiind abordat din două perspective: aceea a evitării escaladării conflictului în scopul prevenirii intervenției ANPC în soluționarea acestora și a potențialelor penalități financiare, pe de o parte, respectiv îmbunătățirea continuă a serviciilor bancare, cu impact pozitiv asupra imaginii băncii și creșterea încrederii clienților

Analiza pe bază de chestionar a comportamentului de prevenție la risc a relevat două profiluri distincte, din care cel cu nivel maxim de asigurare a riscului a reieșit preponderent, în timp ce comportamentul permisiv la risc, deși minimal ca impact, a dezvăluit vulnerabilități în special legate de fenomenul fluctuației de personal, în relație cu lipsa respectării GDPR, relevând unele lacune de înțelegere, în special a persoanelor cu experiență în tipologia clasică de prevenire a riscului.

Ultimul capitol al lucrării, **Concluzii și propuneri**, conține o sinteză a cercetării, evidențiind principalele aspecte critice determinate în cadrul studiului efectuat și marcând chei de soluționare a problematicii globale a fenomenului de banking, supus în actualul context influențelor politicilor monetare și diverselor tipuri de riscuri asumate mai mult sau mai puțin de operatorii bancari.

Aceste concluzii sunt importante în contextul multiplicării litigiilor bancare, al acutizării suficienței de monedă cu care se confruntă tot mai multe instituții de credit.

III. Concluzii și propuneri

1. În această lucrare s-a realizat o abordare pragmatică a fenomenului de banking, fenomen influențat de transformările economice, sociale și de politică macroeconomică ale mediului global, sub influența dezvoltării continue a globalizării, sub impactul accentuării schimbului informatic și al schimbului de produse la nivel internațional.
2. Contextul global favorizează astfel introducerea tranzacțiilor cu monedă virtuală sau a tranzacțiilor pe bază de angajamente (lucru încă riscant), fiind de notorietate (în ultimele 12 luni) cazul Deutsche Bank, care a implementat tranzacțiile cu angajamente la nivel de corporații gigant (American Airlines, General Motors, British Airways) și care, în contextul geopolitic actual - al atentatelor teroriste și diverselor greve și fenomene meteo ce conduc la catastrofe - au suferit pierderi importante, neputându-si onora în timp util angajamentele, iar banca suferind majore prejudicii în calitatea sa de garant al angajamentelor.
3. Fenomenul de banking a suferit și suferă în continuare majore modificări, băncile fiind nevoite să opereze cu dobânzi chiar negative pentru atragerea de lichidități, onorarea angajamentelor și susținerea efectelor financiare în care sunt implicate.
4. Ca efect subsidiar, s-a remarcat o intensificare a editării de obligațiuni și de produse FUTURES, aceste operații fiind privite cu cele mai mari rezerve de majoritatea clienților, în contextul climatului economic nefavorabil global.

5. Cu referire la produsele tradiționale de creditare oferite de bănci, acestea au fost supuse unui proces de transformare, băncile încercând să acopere riscurile prin creșterea plafoanelor de garantare și majorarea avansurilor, dar în același timp încercând să contrabalanseze prin oferirea unor pachete de produse atractive în care serviciile de asigurare sau evaluare sunt oferite gratuit clienților.
6. Fenomenul de banking în relație cu fenomenul de globalizare au suferit transformări inclusiv pe latura socială, băncile fiind nevoite să adopte o politică de transparentă și de apropiere de client, devenind astfel mai expuse unor riscuri adiacente, precum acționarea în instanță, tranzacții pe termen scurt sau denunțarea unilaterală a contractelor.
7. Globalizarea, ca efect al acestor transformări, a generat în sistemul debit-banking o ciclicitate a transformărilor acestuia prin prisma crizelor financiare manifestate periodic cu o intensitate variată, al căror punct culminant a fost atins în perioada 2007-2008 de falimentul băncilor Lehman-Brothers și, ulterior, în 2016 de crahul financiar al Deutsche Bank.
8. Odată cu apariția fenomenului de globalizare, băncile au devenit expuse riscurilor interne și externe, acest lucru atrăgând atenția privitor la prevenirea riscurilor prin toate mijloacele. Cel mai important dintre acestea o reprezintă consolidarea capitalului. Criteriul de consolidare a capitalului a devenit tot mai important, el fiind aprobat de Comitetul Basel (1988).
9. Un alt aspect privitor la globalizare se referă la unificarea și integrarea piețelor globale de capital și, totodată, a piețelor monetare. Acest lucru trebuie să se realizeze prin mecanisme swap și de arbitraj pentru diferențele dintre prețurile internaționale. Acest lucru a permis ca băncile și alte instituții financiare să-și desfășoare activitățile pe diferite piețe financiare din întreaga lume simultan. Totodată, schimbările globale au forțat băncile și alte instituții să concureze una cu alta. În același timp, băncile mari au ca prim scop extinderea domeniului lor de aplicare pe piața internă și internațională, reducerea costurilor și maximizarea profitului prin servicii, inovare și, în același timp, satisfacerea constantă a nevoilor consumatorului. Pentru a atinge aceste obiective, nivelul de cunoștințe reprezintă un factor important. Pentru a fi competitive, băncile și instituțiile necesită strategii bine elaborate pentru a se extinde geografic și pentru a deschide noi piețe, precum și pentru provocarea de noi concurenți.
10. Efectul crizei din anul 2008 a avut puternice repercusiuni asupra stabilității financiare a marilor zone de putere economică globală precum America de Nord, zona Euro și zona Asia –Pacific. La nivelul Uniunii Europene criza a destabilizat moneda Euro și integralitatea UE în ansamblu, fiind necesare măsuri drastice de corectare și evitare a colapsului financiar.
11. În angrenajul crizei, au intrat unitățile bancare din Grecia și Cipru, care au generat puternice mișcări în structura economiilor țărilor respective, dar și politici dure de redresare rapidă, care au implicat clienții băncilor, inclusiv prin penalizarea depozitelor acestora cu 15%, băncile emițând în contrapartidă acțiuni ce au fost distribuite clienților la valoarea penalizărilor aplicate.
12. În acest context, economia Greciei a fost foarte afectată, ea având nevoie de susținere puternică din partea Uniunii Europene, care a implicat politici macroeconomice de restructurare fără precedent.
13. Crahul financiar și-a continuat efectele în zona Uniunii Europene afectând Spania și Italia, țară care a ajuns la o datorie externă de 2 trilioane de Euro în anul 2016, conform raportărilor Fondului Monetar Internațional, iar șomajul a

- atins nivelul de 40% în rândul tinerilor, impunându-se măsuri de reducere a deficitului până la 2,6% din PIB.
14. În America de Nord, Statele Unite ale Americii au atins un deficit de 3,3% din PIB, respectiv o datorie externă de 616 miliarde de dolari americani, cu 32% mai mare decât în anul 2015.
 15. Canada a înregistrat un deficit de 1,96 miliarde de dolari americani în anul 2016, conform datelor Bloomberg, mai mare cu 34% raportat la aceeași perioadă a anului 2015.
 16. Evoluția deficitului bugetar în Mexic este una pozitivă, în sensul diminuării acestuia cu 11% față de nivelul de la sfârșitul anului 2014, valoarea deficitului la 31 decembrie 2016 fiind de 42.038 trilioane Euro (www.datosmacro.com).
 17. În zona Asia-Pacific, datoria publică a Chinei pentru anul 2016 a fost de 42,92% din PIB, cu 20% mai mare față de anul 2015, conform site-ului datosmacro.com. Deficitul bugetar pentru anul 2016 a fost de 270.822 mil. euro, mai mare cu 290% față de nivelul acestui indicator în anul 2015, când atinsese valoarea de 71.974 milioane Euro.
 18. Pentru anul 2017 la nivelul ratingului de țară pe cele 3 agenții de clasificare (Moody's, Standard& Poors și Fitch) se remarcă pentru categoria maximă (AAA): Germania, Australia, Elveția, Danemarca, Luxemburg, Olanda, Norvegia, Noua Zeelandă, Suedia, Singapore. Față de anii anteriori, a fost declasificată SUA, obținând ratingul Standard& Poors AA+.
 19. În acest context, economia chineză a fost clasificată cu rating-ul A+ de agențiile Standard& Poors și Fitch și A1 de Moody's.
 20. România înregistrează un standard foarte mic, cotate Baa3 de agenția Moody's, BBB - de agențiile Standard&Poors și Fitch, reliefează un risc speculativ ridicat în opinia celor 3 agenții de clasificare.
 21. Aceste ratinguri de țară se reflectă, la nivelul politicilor de banking, în măsuri de protecție și asigurare de risc, reliefate în costul creditelor și nivelelor protective (atragerea de garanții la creditare) aspecte, care cel puțin la nivelul României s-au manifestat în încetinirea procesului de creditare, creșterea numărului de litigii bancare și moțiuni emise de unele bănci (cazul „darea în plată” la creditele ipotecare) către forurile europene, în vederea soluționării favorabile a unor spețe cu risc ridicat.
 22. La nivelul cursurilor de schimb s-au remarcat fluctuații pe principalele monede, care au urmat ciclurile de criză financiară după cum urmează :
 23. Relația dintre euro și dolarul american a parcurs un traseu sinuos, astfel: dacă la finalul anului 2015, raportul euro/dolar american a înregistrat o valoare de 1,09, în anul 2016 acesta a scăzut la 1,04, perioadă urmată de o creștere continuă de-a lungul anului 2017 (1,19 euro/dolar). Anul 2018 înregistrează un vârf al valorii raportului în luna februarie, respectiv 1,23, după care cursul de schimb euro/dolar american urmează un trend descendent, ajungând la finalul anului 2018 la o valoare de 1,13.
 24. În perioada 2015 – 2016, raportul de schimb euro / lira sterlină a parcurs un traseu fluctuant (0,74-0,79), urmând ca în perioada 2016-2018 trendul să fie relativ stabilizat, raportul atingând valori cuprinse între 0,89-0,90).
 25. Referindu-ne la raportul de schimb euro/yen japonez, putem constata fluctuațiile majore ale ratei de schimb, cu un maxim înregistrat în 2015 (138,35) urmat de un minim la mijlocul anului 2016 de 112,25, dovadă a faptului că yen-ul japonez s-a apreciat. În intervalul 2017-2018 se remarcă o creștere a raportului,

- ceea ce semnifică revenirea la situația din 2015, constatându-se deprecierea monedei japoneze.
26. Raportul de paritate dintre euro și francul elvețian cunoaște, de asemenea, fluctuații de luat în calcul. Dacă la începutul anului 2015 francul elvețian era mai bine cotate decât moneda euro (0,98), la finalul intervalului, respectiv 2018, raportul dintre cele două monede atinge valoarea de 1,19, ceea ce demonstrează deprecierea monedei elvețiene.
 27. Referindu-ne și la relația euro/leu, evoluția marchează o depreciere constantă a monedei românești, cu nesemnificative reveniri sporadice. La începutul anului 2015, raportul euro/leu înregistra valori medii de 4.40, spre finalul perioadei de referință, respectiv 2018, raportul ajungând la valori de 4,76, aspect care indică devalorizarea constantă a monedei naționale.
 28. Ratele dobânzilor pe piața monetară a zonei euro (EURIBOR) au fost în continuă scădere în perioada 2015-2018, înregistrând la începutul intervalului valori pozitive (0,049), care au scăzut continuu, valorile intermediare 2016 - minus 0,31, 2017 - minus 0,329, respectiv 2018 - minus 0,307.
 29. Ratele dobânzilor interbancare, ROBOR 3 luni, au înregistrat fluctuații importante de-a lungul perioadei, cu un minim înregistrat în 2016, respectiv 0,700. Au urma creșteri semnificative care au debutat în trimestrul IV al anului 2017 (2,200), cu un maxim în luna iulie a anului 2018, respectiv 3,47.
 30. În acest context al politicii monetare îndreptate către zona de protecție la risc, costul finanțării companiilor nefinanciare a atins un minim istoric, conform Raportului anual al Băncii Centrale Europene pentru anul 2017.
 31. Instituțiile de credit au acționat în sensul creării unui mecanism adecvat de protecție și reducere a vulnerabilităților, la care sunt expuse datorită influenței fenomenului de globalizare economică și a comerțului internațional.
 32. Odată cu apariția Legii 83, în România s-a marcat trecerea la o etapă superioară cu accent pe sustenabilitatea resurselor financiare, dezvoltată în vederea consolidării unui sistem bancar care să îndeplinească cerințele de conformitate manifestate la nivelul instituțiilor de credit străine.
 33. Alinierea legislației bancare la prevederile directivelor UE și Basel privind o supraveghere bancară eficientă a avut loc cu anul 2004, când a fost momentul trecerii de la supravegherea bazată pe conformitate la cea bazată pe risc.
 34. Tendințele actuale au afectat rentabilitatea bancară generală ducând la aplatizarea curbei randamentelor și generând mutații ale finanțării achizițiilor de active de pe nișa termenului lung pe nișa termenului scurt, reducând în acest fel presiunile asupra marjelor de intermediere practicate de acestea.
 35. Nivelul negativ al ratei dobânzii influențează facilitățile de depozit care contribuie, pe termen lung, la diminuarea profitabilității băncilor ce folosesc tranzacțiile interbancare ca sursă de profit.
 36. Considerăm că aplicarea unor politici economice structurale eficiente, îndreptate către creșterea productivității muncii și stimularea sustenabilă a creșterii economice, ar putea constitui instrumente valoroase de creare a unui proces de relaxare a politicilor de banking și revigorarea fenomenului, în contextual unei economii globale stabilizate.
 37. Profitabilitatea unei bănci este dată de atragerea de resurse pe termen scurt și plasarea lor pe termen lung. Astfel, nivelul ratelor de dobândă pentru plasamente s-ar situa cu mult peste cel al resurselor pe termen scurt, ceea ce ar genera o marjă substanțială între dobânda activă și dobânda pasivă și, implicit, un profit maxim.

38. Comitetul de Supraveghere Bancară de la Basel reprezintă un organism internațional format din reprezentanții autorităților de supraveghere bancară și ai băncilor centrale din principalele țări industrializate (Luxemburg, Germania, Franța, Italia, Belgia,, Elveția, Canada, Marea Britanie, Japonia, Olanda, Suedia, SUA și Spania), care își desfășoară activitatea, în principal, prin întruniri periodice (la fiecare 3 luni), efectuate la sediul Băncii Reglementelor Internaționale de la Basel.
39. În anul 2001, Comitetul de la Basel a elaborat primul proiect al unui nou acord (Noul Acord sau Acordul Basel II) privind capitalul minim al societăților bancare, care a fost revăzut și completat succesiv, în colaborare cu reprezentanții sectorului bancar și ai autorităților de supraveghere din întreaga lume.
40. Comitetul de la Basel pentru supraveghere bancară (BCBS) a publicat un document consultativ pe 22 decembrie 2014, care prevede proiectarea unui cadru privind capitalizarea minimă pe baza revizuirii abordărilor standardizate pentru riscul de credit, riscul de piață și riscul operațional.
41. Analiza profitabilității reprezintă o coordonată de bază a managementului bancar vizând: resursele și plasamentele băncii, optimizarea decontărilor în lei și devize intra și interbancare, raționalizarea cheltuielilor de funcționare, creșterea productivității muncii lucrătorilor bancari, lansarea de produse și servicii bancare noi, atragerea de clienți noi etc.
42. Băncile comerciale, datorită faptului că furnizează diferiților parteneri din economie servicii și produse specifice industriei bancare, își asumă în mod obiectiv și anumite riscuri asociate.
43. Premisa inseparabilității dintre risc și activitatea bancară este una demonstrată încă de la apariția sistemelor bancare, importanța subiectului pentru domeniul vizat fiind de actualitate și de perspectivă, în egală măsură, în dezvoltarea sectorului de activitate bancară.
44. Modelul multi-factor, aplicabil în special companiilor publice. Prețul acțiunii (Pt) poate fi estimat pe baza unui număr mare de indici externi de risc (It), indici ce vizează riscul de piață, de creditare și alți factor de risc în afara celor operaționali (cum ar fi variația ratei dobânzii, variația prețurilor la bursă și alte efecte macroeconomice.) Astfel, riscul operațional este măsurat ca fiind volatilitatea termenului rezidual.
45. Rezultatul modelului relevă faptul că eșantionul are un răspuns la risc moderat în varianta neagregată și un răspuns ridicat la riscul factorilor agregați, ceea ce indică faptul că modelul este omogen, deci reprezentativ pentru eșantionul ales. Controlul riscului duce la creșterea siguranței investitorilor și sporirea numărului de tranzacții în marjă.
46. Contribuția noastră constă în sintetizarea unor informații volatile și stabilirea gradului de predictibilitate a acțiunii investitorilor în condițiile unui risc controlat. Aceste acțiuni au rol benefic asupra societăților cotate, reușindu-se stabilizarea metodelor și a reacțiilor pe o piață afectată de influențe externe și sensibilă la stimuli de risc datorat fenomenelor macroeconomice de criză gen BREXIT.
47. Mediul economic, în general, și cel financiar-bancar, în special, sunt zone supuse în mod constant concurenței acerbe între actorii lumii contemporane. Toate operațiunile financiar-bancare, indiferent că au loc pe piață internă sau pe cea internațională, sunt supuse riscului, de aceea, despre instituțiile de credit se afirmă ca sunt instituțiile care administrează riscul.

48. În încercarea de a face față riscurilor de diferite naturi și, în același timp, de a obține profit, instituțiile de credit folosesc instrumente de cuantificare a riscurilor, de evitare a pierderilor, luând măsuri de prudență și securitate bancară, printr-un management eficient al riscurilor.
49. În abordarea contemporană, riscul este privit în mod obiectiv, în corelație cu obiectul sau subiectul analizat, și dependent de metoda de management folosită. În același timp, clasificarea riscurilor se poate face ținând cont de numeroase criterii, evaluarea acestora făcându-se raportat la complexitatea lor și la impactul pe care îl generează.
50. Metodele prin care se face evaluarea riscului în activitatea bancară sunt pe cât de bogate și variate pe atât de complexe, procesul de management al riscului fiind influențat de trei factori principali: conducerea băncii, acționarii și banca centrală. Fiecare dintre acești factori pot avea scopuri diferite, acest lucru explicând diferența metodologiilor recomandate și aplicate în gestiunea riscurilor bancare. Scopul principal al reglementării bancare și al recomandărilor Comitetului Basel în domeniul gestiunii riscului este acela de a corela riscul cu necesarul de capital bancar.
51. Elaborarea modelor de prevenție a riscului bancar în cadrul instituțiilor de credit este extrem de actuală atât pentru sistemul bancar național cât și pentru sistemul bancar mondial.
52. Cunoscând faptul că riscul poate fi identificat, evaluat, monitorizat și diminuat, dar niciodată eliminat, pentru a se proteja, băncile trebuie să dezvolte un set de politici generale (în funcție de prevederile legale și reglementările Băncii Centrale), politici specifice (în raport cu strategia de dezvoltare a băncii) și politici sectoriale (pe ramuri și sectoare de activitate respectiv pe zone și unități teritoriale).
53. Gestiunea riscurilor bancare reprezintă principala funcția a băncilor responsabile cu activitatea de piață. Managementul riscurilor poate fi considerat drept un pilon de baza al economiei. Etica economiei de piață se obligă la o formă cât mai echilibrată de gestiune a riscurilor. Modul în care sunt gestionate riscurile se regăsește în distribuția acestora, care, atunci când este inegală, demonstrează că în economia respectivă există constrângeri extraeconomice care creează distorsiuni.
54. Pentru contracararea riscului operațional, la nivel de sistem, băncile pot lua măsuri: restricționarea accesului la nivel de utilizator, validarea anumitor tranzacții de către un supervisor, limite valorice peste care nu se pot opera tranzacții în sistem, restricții pe tipuri de conturi din care nu se pot face anumite operațiuni fără autorizare prealabilă, testarea securității de penetrare a sistemului, implementarea centrelor pentru recuperare în caz de dezastru, proiecte pentru continuitatea activității (Business Continuity Plan).
55. Controlul și minimizarea riscului operațional se pot percepe prin opțiunea băncii de a transfera, accepta, reduce și evita riscul operațional. În vederea minimizării riscului operațional, băncile pot utiliza o serie de controale: implementarea de politici și proceduri pentru activitățile băncii; controale preventive implementate în aplicația core-banking sau realizată în afara sistemului prin diferite validări sau segregări de roluri și responsabilități; controale detective realizate de responsabilii direcțiilor sau de alte persoane avizate; controale realizate de Auditul Extern și Auditul Intern; controale realizate de Banca Națională, sau prin asigurare pentru diferite procese.

56. Analiza pe bază de chestionar a comportamentului de prevenție la risc a relevat două profiluri distincte, din care cel cu nivel maxim de asigurare a riscului a reieșit preponderent, în timp ce comportamentul permisiv la risc, deși minimal ca impact, a dezvăluit vulnerabilități în special legate de fenomenul fluctuației de personal, în relație cu lipsa respectării GDPR, relevând unele lacune de înțelegere, în special a persoanelor cu experiență în tipologia clasică de prevenire a riscului.
57. Din analiza pe bază de chestionar, reiese faptul că se impun unele măsuri pragmatice de conștientizare profesională a angajaților, reinstruiri periodice și schimbarea abordării procedurale modului de alocare a procesului de risc în funcție de specificul operațiunii.
58. Odată cu relansarea economiei și îmbunătățirea mediului de afaceri din România, sistemul bancar a cunoscut o expansiune pe baza oportunităților oferite de noile strategii de globalizare, adoptate pe plan internațional bazate pe management performant, legislație aliniată la standardele U.E..
59. Trebuie constatat totuși că reglementările internaționale sunt transpuse la nivel național pe baza unor criterii de uniformizare sectorială și de aliniere la specificul pieței respective. În cazul României, infrastructura bancară a suferit transformări și reconfigurări pe măsură ce sistemul bancar se consolida. Pe plan național analiza indicatorilor de prudențialitate bancară așa cum a fost aceasta elaborată în lucrarea de față a demonstrat locul fruntaș în clasamentul european pe care îl ocupă sistemul bancar românesc la acest capitol.
60. Condiționările Basel II și Basel III privitor la nivelul capitalurilor proprii, a avut consecințe asupra profitabilității lor, în unele cazuri provocând anularea beneficiului inițial.
61. Deoarece riscurile bancare reprezintă o sursă de deficit, temporizarea lor corectă și responsabilă, va avea ca efect diminuarea șocurilor bancare.
62. Cunoașterea corectă a dimensiunii fenomenului de risc bancar, atribuie managerilor instituțiilor de credit rolul de „medici” ai sistemului conferind acestora potență financiară și rentabilitate.
63. Băncile pot manageria cu succes riscurile dacă implementează un sistem de management solid, bazat pe prudență, și dacă aceste cerințe sunt îndeplinite există câștiguri atât pentru banca cât și pentru sistem în integritatea acestuia.

IV. Limitele cercetării, direcții de cercetare viitoare

Limitele generale referitoare la conceptul performanță bancară, abordat în studiul de față se refera la numărul relativ mic de unități bancare incluse în studiu (Erste Bank, Raiffeisen Zentralbank Österreich Ag (Rzb), Grupul Societe Generale), număr care a limitat concluziile desprinse privind detaliile de profitabilitate și de performanță, considerând ca studiul poate fi extins la primele 10 societăți de banking din România pentru a completa direcțiile generale de profil privind performanța (direcția de cercetare 1).

În al doilea rând, studiul a fost efectuat în context global prin extrapolarea rezultatelor multinaționalelor analizate. Având dinamica pieței bancare și clasamentele internaționale de profil studiul poate fi completat prin analiza top ten unități de banking mondiale, sub condiția identificării surselor de date și a condițiilor de acces la acestea (direcția de cercetare 2).

În al treilea rând, dezvoltarea acordurilor Basel impune o abordare dinamică a indicatorilor studiați cu apropierea de indicatorii agreați ai următorului acord internațional Basel (direcția de cercetare 3).

Nu ultimul rând, ar trebui extins procedeele de modelare a riscului operațional prin introducerea unor noi variabile sau prin completarea celor identificate (V1. Strategia competitivă; V2. Legături strategice; V3. Clienți; V4. Puterea de negociere; V5. *Limitări*; V6. Variabile financiare) în acord cu variabile desprinse în urma studiului observațional conform direcțiilor de cercetare 1-3 (direcția de cercetare 4).

V. Lista lucrărilor publicate

1. Riana Iren, Radu and Angelica STRATULAT. "New Aspects Regarding the Role of Banks in Economy in the Context of Globalization." *Economics and Applied Informatics*1 (2017): 161-166.
<http://eds.b.ebscohost.com/abstract?site=eds&scope=site&jrnl=15832074&AN=123322375&h=H3NL6gdX%2fB6%2bf8aMERl024ljmUq0qHMa6jtmHudi5LDyf3xuhh6FnpPJJ%2bQzjrP3n4awLifnjvreyHlF%2byLNA%3d%3d&crl=c&resultLocal=ErrCrlNoResults&resultNs=Ehost&crlhashurl=logi.n.aspx%3fdirect%3dtrue%26profile%3dehost%26scope%3dsite%26authtype%3dcrawler%26jrn1%3d15832074%26AN%3d123322375>
<https://ideas.repec.org/a/ddj/fseeai/y2017i1p161-166.html>
https://econpapers.repec.org/article/ddjseeai/y_3a2017_3ai_3a1_3ap_3a161-166.htm
2. Stratulat, Angelica. "Issues Regarding Operational Risk Modeling in Banking Units." *Economics and Applied Informatics* 3 (2016): 132-139.
<https://ideas.repec.org/a/ddj/fseeai/y2016i3p132-139.html>
https://econpapers.repec.org/article/ddjseeai/y_3a2016_3ai_3a3_3ap_3a132-139.htm
3. Stratulat, A. and Viorica, Ioan 2013. Analysis of Performance Measures in the Banking System. *Economics and Applied Informatics*, (2), pp.39-44.
https://econpapers.repec.org/article/ddjseeai/y_3a2013_3ai_3a2_3ap_3a39-44.htm
<http://eds.a.ebscohost.com/abstract?site=eds&scope=site&jrnl=15832074&AN=97222796&h=Lv3A1mhsXqEmfmv%2f4PuAwEUdSq8t3hxeZpNa2Y7v49JLgEnP9YZiCmQNe4LzLL%2fMIR1Ef19hzlftfnwVVccTQ%3d%3d&crl=c&resultLocal=ErrCrlNoResults&resultNs=Ehost&crlhashurl=login.aspx%3fdirect%3dtrue%26profile%3dehost%26scope%3dsite%26authtype%3dcrawler%26jrn1%3d15832074%26AN%3d97222796>
4. Ioan, V. and Stratulat, A., 2012. Lending and Credit Monitoring Principles. *Risk in Contemporary Economy*, pp.423-428.
<https://ideas.repec.org/a/ddj/fserec/y2012p423-428.html>
https://econpapers.repec.org/article/ddjfserec/y_3a2012_3ap_3a423-428.htm
5. Angelica, S., 2016. New Developing Methodologies for Strategic and Operational Limits in the European and Romanian Banking System. *Risk in Contemporary Economy*, pp.412-416.
<https://ideas.repec.org/a/ddj/fserec/y2016p412-416.html>
https://econpapers.repec.org/article/ddjfserec/y_3a2016_3ap_3a412-416.htm
6. Stratulat, A. and Susanu, M., 2016. The Governance of the Operational Risk Indicators. *Risk in Contemporary Economy*, pp.341-351.
<https://ideas.repec.org/a/ddj/fserec/y2016p341-351.html>
https://econpapers.repec.org/article/ddjfserec/y_3a2016_3ap_3a341-351.htm
7. Cucșa, A., 2016. Risk Modeling Approaches in Terms of Volatility Banking Transactions. *Ovidius University Annals&58; Economic Sciences Series*, 16(2), pp.455-460.
<http://stec.univ-ovidius.ro/html/anale/RO/2016/2016-II-full/s5/9.pdf>

<http://eds.a.ebscohost.com/abstract?site=eds&scope=site&jrnl=23933127&AN=121978891&h=R8ar3Xw%2f4J0eKQPn4%2bR4qqUh6WXz5AdwliXhq9epHf1S8rsWj1qhC7HbFI%2fuSVhdtOeeZ8klA0p4KSz4QU141A%3d%3d&crl=c&resultLocal=ErrCrNoResults&resultNs=Ehost&crlhashurl=login.aspx%3fdirect%3dtrue%26profile%3dehost%26scope%3dsite%26authtype%3dcrawler%26jrnl%3d23933127%26AN%3d121978891>

VI. Bibliografie selectivă

1. Altman, E., Kant, T., Rattanaruengyot, T., (2011), Post-Chapter 11 Bankruptcy Performance: Avoiding Chapter 22, *Journal of Applied Corporate Finance*, vol. 21, issue 3, 2011.
2. Anghelache, C-tin., Marinescu, R., Diaconu, A., Dumitrescu, A., (2016), Model de evaluare a riscurilor bancare în contextul Comitetului BASEL, București, *Revista Română de Statistică - Supliment nr. 5 / 2016*, pag 103
3. Badea, L., Socol A., Drăgoi V., Drigă I, (2010), *Managementul riscului bancar*, Editura Economică, București
4. Banca Centrală Europeană – EUROSISTEM, (2009), *Sistemul european al Băncilor Centrale*
5. Banca Națională a României, (2005), *Basel II în sistemul bancar românesc*
6. Banca Națională a României, (2011), *Raport BNR asupra stabilității financiare*
7. Basel Committee Banking Supervision, (2008), *Range of practices and issues în economic capital modelling*, Consultative document
8. Basel Committee Banking Supervision, (2009), *Revisions to the Basel II market risk framework*
9. Basel Committee on Banking Supervision, (2011), *Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems*, Bank for International Settlements, <http://www.bis.org/publ/bcbs189.pdf>
10. Basel Committee on Banking Supervision, *Principles for the management and supervision of interest rate risk*, Supporting Document to the New Basel Capital Accord, <http://www.bis.org>
11. Basno, C., Dardac N., Floricel C., (1994), *Moneda, credit, bănci*, Edit. Didactica și Pedagogica, București, p. 54.
12. Bătrîncea, I., Bejenaru, A., Trenca, I. & Borlea, S., (2008), *Analiza performanțelor și riscurilor bancare*, Ed. Risoprint, Cluj-Napoca
13. Brezeanu, P., Triandafil C.M., (2008), *Managementul financiar-bancar al riscului de faliment corporativ*, Editura Cavallioti, București
14. Căpraru, B., (2009), *Banca centrală și mediul economic - repere teoretice, evoluții și analize*, Ed. Universitatii Al. I. Cuza, Iași, p. 73
15. Căpraru, B., (2010), *Activitatea bancară – sisteme, operațiuni și practice*, Ed. C. H. Beck, București
16. Casu B., Girardone C., Molyneux P., (2006), *Introduction to Banking*, Prentice Hall, Pearson Education, p. 77
17. Cernauskas, D, Tarantino, A., (2009), *Operațional risk management with process control and business process modeling*, *The Journal of Operational Risk*, vol. IV, nr. 2
18. Cernea M., (2000), *Cultural Heritage Preservation and Management în the MENA Region*, Executive Summary, July 2000, The World Bank MNSD, Washington D.C.
19. Christodoulakis, G., Satchell, S., (2008), *The analytics of the risk model validation*, Elsevier, Londra.
20. Cocriș V., Chirleşan D., (2007), *Management bancar & analiza de risc în activitatea de*

- creditate, Editura Universității „Al. I. Cuza” Iași
21. Colkit, J., (2007), Credit risk management. How to avoid lending disaster and maximize earnings, Third Edition Mc-Graw Hill, New York.
 22. Comunicatul BCE publicat în Jurnalul European din luna martie 2016
 23. Cucșa, A., (2016), Risk modeling approaches în terms of volatility banking transactions, The international e-conference „Enterprises în the global economy”, Ovidius University of Constanta
 24. Dardac, N., Barbu, T., (2005), Monedă, bănci și politici monetare, Ed. Didactică și Pedagogică, București
 25. Dedu, V., (2008), Gestiune și audit bancar, Editura Economică, București
 26. Dedu, V., Nițescu D.C., (2012), Basel III – între a gândi global și a acționa local, Revista Economie teoretică și aplicată, nr. 6/2012
 27. Dobran, R.D., (2009), Implementarea principiilor managementului total al calității în domeniul bancar din România, teză de doctorat, ASE București
 28. Dragomir-Drăgoi, E.V., (2007), Managementul performanțelor bancare, Editura Bibliotheca, Târgoviște
 29. Dragoș, C., (2006), Elemente de econometria variabilelor calitative cu aplicații în finanțe, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
 30. FMI, (1997), World Economic Outlook
 31. Gelpi, R. M., Labruyere, J. F., (2000), Istoria creditului de consum-doctrine și practici, Ed. Teora, București, p. 6
 32. Georgescu, F., (2011), Guvernanța economică la nivel European, Conferință
 33. Gotcu, C.A.V., (2008), Evaluarea și prevenirea riscului în activitatea de creditare. Metode financiar-contabile, Editura Tehnopress, Iași
 34. Härle, P. et al., (2010), Basel III and European banking: Its impact, how banks might respond, and the challenges of implementation, EMEA Banking
 35. Hoffman, D. G., (2002), Managing Operational Risk: 20 Firmwide Best Practices Strategies, John Wiley & Sons Ed., New York.
 36. Hughes, J. E., MacDonald S. B., (2002), Internațional Banking. Text and Cases, Pearson Education
 37. Huli, J., (2006), Risk Management and Financial Institutions, John Wiley & Sons
 38. Ioan, V., Stratulat, A., (2012), Lending and Credit Monitoring Principles, International Conference “Risk în Contemporary Economy” ISSN 2067-0532 XIIIth Edition, Galati
 39. Isaic-Maniu, I., (2006), Caracterizarea statistica a riscului: concepte, tehnici, aplicații, Editura ASE, București.
 40. Jakobczak, M. J., (2007), Operațional Risk - New Tendencies în Measurement, Department of Financial Investments and Insurance, Wroclaw University of Economics, <http://www.kdpw.com>
 41. Journal of Risk Intelligence, (2006), pag.19
 42. Kiritescu, C., (1997), Sistemul banesc al leului și precursorii sai, vol. I, Ed. Enciclopedica, București, p. 136
 43. KPMG Internațional, (2009), Never again risk management în banking beyond the credit crisis, <http://www.kpmg.com>
 44. Lazarescu, V. B., (2008), Integrarea Romaniei în Uniunea Europeana cu privire speciala la domeniul bancar, teza de doctorat, ASE Bucuresti
 45. Lleo, S. (2009), Risk management: a review, The Research Foundation London.
 46. Maders H.P., Audit operationnel dans les banques
 47. Mătiș, E.A., (2009), Managementul performanței și a riscului în băncile comerciale din România, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca

48. McKinnon, R., (1996), Etapele procesului de liberalizare economica, Edit. All, București, p. 5.
49. Moosa, I. A., (2007), Operațional risk management, Palgrave Mac-Millan, New York
50. Mureșan, I., Mihăițeanu I., (2006), Activitatea instituțiilor de credit (Sesiunea 8), IBR, București
51. Nagy, A., Benyovszki, A., (2013), Provocările crizei asupra sistemului bancar, Economie teoretică și aplicată Volumul XX (2013), No. 4(581), pp. 4-25
52. Negrea, A.P., (1997), Globalizarea și dilema identitară, Economie teoretică și aplicată Volumul XIX (2012), FMI, World Economic Outlook, No. 9(574), pp. 68-90
53. Nițu, I., (2000), Managementul riscului bancar” Ed. Expert, pag. 7
54. Patel, N. H, Godwin, G., (2009), Integrated Operațional Risk Management - Beyond Basel II
55. Pinteș, Al., Ruscanu Gh., (2005), Băncile în economia românească, Ed. Economica, București, p. 14
56. Predescu I., (2010), Activitatea bancară între performanță și risc, Editura Economică, București
57. Pure Basel III Framework
58. Rajashekhar, H.S. (2004), On the Road to Basel II, Turkish Bankers Association, www.iflexsolutions.com
59. Rădoi, M.A., (2009), Gestiune bancară, Editura Economică
60. Rădulescu, M. (2009), Managementul performanțelor și riscurilor bancare în contextul crizelor bancare și configurării sistemelor bancare actuale, Ed. Sitech
61. Raportul bancar global anul 2015 - <https://www.statista.com/study/29467/world-retail-banking-report-2015/>
62. Raportul BCE 2015
<https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/annrep/ar2006ro.pdf?7f6d4248ddd22f90825542f0e1c78d18>
63. Rotaru, C-tin, (2000), Sistemul bancar românesc și integrarea europeană, Ed Expert, București, p. 123
64. Roubini, N., Mihm, S., (2010), Economia crizelor, Editura Publica, București
65. Saguna, D., Ratiu M.A., (2007), Drept bancar, Ed. C.H.Beck, București, p. 22
66. Santomero, A., (1997), Commercial Bank Risk Management: an Analysis of the Process, The Wharton Financial Institutions Center
67. Savu, E. M., Tendințe privind globalizarea sistemului bancar internațional, <http://store.ectap.ro/articole/210.pdf>
68. Silberstein, I., (2005), Controlul administrativ și supravegherea bancară, Editura Rosetti, București.
69. Silivestru, H., (2012), Operațional risk în Romanian Commercial Banks - Competitiveness and European Integration Conference, Cluj-Napoca
70. Simone, C., (1993), Băncile, Ed. Humanitas, București, p. 45
71. Slavescu, V., (1920), Marea finanță din România în vreme de război, Ed. Cartea Românească, București, p. 205
72. Smith, V., (1990), The Rationale of Central Banking and the Free Banking Alternative, Chapter 12, Liberty Press
73. Smithson, C., (2003), Credit portofolio management, Editura John W. Wiley & Sons, USA
74. Sorge, M., (2004), Stress-Testing Financial Systems: An Overview of Current Methodologie", Working paper no.165, Monetary and Economic Department, Bank for International Settlements, <http://www.bis.org/publ/work>
75. Soros, G., (2002), Despre globalizare, Editura Polirom, p 23

76. Spulbăr, C., (2008), Management bancar, Editura Sitech, Craiova
77. Stancu, I. & BSlu, F. (2006), VAR Methodology Used for Exchange Risk Measurement and Prevention, Theoretical and Applied Economics, Vol. 3(498), May
78. Stratulat, A., (2016), New developing methodologies for strategic an operational limits în the european and Romanian Banking System, International Conference “Risk în Contemporary Economy” ISSN-L 2067-0532 ISSN online 2344-5386 XVIIth Edition, 2016, Galati, Romania “Dunarea de Jos” University of Galati – Faculty of Economics and Business Administration
79. Stratulat, A., Ioan, V., (2013), Analysis of Performance Measures în the Banking System, Annals of “Dunarea de Jos” University of Galati Fascicle I. Economics and Applied Informatics Years XIX – no2/2013 ISSN 1584-0409
80. Stratulat, A., Susanu, M., (2016), The Governance of the Operational Risk Indicators, International Conference “Risk în Contemporary Economy” ISSN-L 2067-0532 ISSN online 2344-5386 XVIIth Edition, 2016, Galati
81. Stroescu, I., (2008), Implicatii ale integrării europene asupra sistemului bancar romanesc, teza de doctorat ASE București, p.75
82. Stoica O., Capraru B., Filipescu D., (2005), Efecte ale integrării europene asupra sistemului bancar romanesc, Ed. Universitatii Al.I.Cuza, Iași, p.97
83. Stoica, M., (1999), Management bancar, Editura Economică, pag. 18
84. Thoraval, P.Y., (1996), Evolusion, mise en oeuvre du control interne des risques des banques, conferința de la Grenoble
85. Trenca, I., Benyovszki, A., (2011), Riscul portofoliului de credite bancare, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca
86. Trenca, I., Cordovan S.S., (2012), Model de business în bănci în contextul integrării europene, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca
87. Trenca, I., Mutu, S., (2012), Managementul riscurilor bancare-Soluții econometrice, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca
88. Trenca, I., Silvestru, H., T., (2011), Managementul riscului operațional în bănci, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca
89. Turliuc, V., Cocriș, V. (1997), Moneda și credit, Ed. Ankarom, Iași, p. 102
90. Vijoli, A., (1980), Din prefacerile sistemului banesc și de credit, Edit. Științifică Și Enciclopedică, Bucuresti, p. 96.